

ABROB,
_____/ semnat / ____
„_30_” __iulie__ 2020
Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului (Ombudsman)

RAPORT PRIVIND VIZITA PREVENTIVĂ INSPECTORATUL DE POLIȚIE NISPORENI

07 iulie 2020

Raportul a fost elaborat de,
angajații Oficiului Avocatului Poporului,

- *Aladin LOZAN, consultant, Direcția prevenirea torturii*
- *Iurie DUBENCO, consultant superior, Direcția prevenirea torturii*
- *Alexandru ZUBCO, șef direcție, Direcția prevenirea torturii*

A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

În conformitate cu dispozițiile paragrafului 8 din Regulamentul de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului aprobat prin Legea nr.164/2015 și a art.24, al.2 din Legea cu privire la Avocatul Poporului nr.52/2014, la 07 iulie 2020 a fost efectuată o vizită preventivă la Inspectoratul de poliție NISPORENI (în continuare IP Nisporeni).

Scopul vizitei: Monitorizarea situației persoanelor reținute și aflate în custodia poliției în contextul elaborării Raportului tematic al Avocatului Poporului privind situația persoanelor reținute și aflate în custodia poliției¹.

Ultima vizită: 18 aprilie 2018 (Oficiul Avocatului Poporului)

Standarde de monitorizare:

- 1) Rezoluția CES nr.663 C (XXIV) din 31/07/1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 2) Recomandarea Comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC (2006)2;
- 3) Rezoluția ONU nr.43/173 din 09/12/1988 privind Principiile pentru protecția persoanelor aflate sub orice formă de detenție sau închisoare;
- 4) Rezoluția ONU A/RES/57/199 din 18/12/2002 privind Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.
- 5) Rezoluția ONU 40/33 din 29/11/1985 privind Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing);
- 6) Recomandarea Rec (2006)13 a Comitetului de Miniștri al statelor-membre privind detenția provizorie, condițiile în care are loc aceasta, precum și aplicarea garanțiilor împotriva abuzului;
- 7) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) (articolul 3), protocoalele la CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 1987, precum și rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) privind situația din Republica Moldova;
- 8) Codul de executare / Statutul Executării pedepsei de către condamnați;
- 9) Legea cu privire la poliție.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Inspectoratul de poliție Nisporeni se află în orașul Nisporeni, str. Ioan Vodă 3. Instituția este condusă de comisarul-șef, Dl Nicolae BUZU.

Activitatea Izolatorului de detenție provizorie al IP Nisporeni a fost sistată la 21 noiembrie 2019 în temeiul ordinului nr.460 al Inspectoratului General de Poliție al MAI din aceeași dată. Începând cu decembrie 2019 în izolatorul de detenție nu au fost plasate persoane.

Potrivit șefului IP Nisporeni, Dl Nicolae BUZU și șefului secției coordonare operațională, toate persoanele reținute sunt plasate în izolatorul de detenție provizorie al IP Ungheni. Serviciul detenție

¹ Această vizită de monitorizare a fost organizată în cadrul proiectului „Apărătorii împotriva torturii”, implementat de Oficiul Avocatului Poporului cu susținerea financiară a Uniunii Europene și Fundației Soros-Moldova.

și escortă al IP Ungheni este responsabil de preluarea, transportarea și detenția persoanelor reținute. Izolatorului IP Ungheni renovat din fondurile europene i-a fost atribuită funcția de detenție a persoanelor reținute și arestate penal de către IP Ungheni și IP Nisporeni.

Izolatorul IP Nisporeni a fost sistat cu sigilarea celulelor, ca fiind neconform standardelor de detenție internaționale și naționale. Echipa de vizită a constatat că izolatorul IP Nisporeni localizat în subsolul instituției este încuiat cu lacăt, iar celulele au fost sigilate. Unele încăperi administrative sunt utilizate în calitate de depozit a bunurilor instituției și arhivă. Totuși, în câteva celule se observă saltelele, păturile vechi, precum și lipsa igienizării acestora. IP Nisporeni ar trebui să realizeze o curățenie urmare a sistării activității. La fel, IP Nisporeni urmează să decidă asupra funcționalității spațiilor din ex-izolatorul de detenție, astfel încât să fie explicită utilizarea încăperilor respective.

Foto_OAP_ex-izolatorul_IPNisporeni_07.07.2020

Deși, IP Nisporeni susține că escortarea spre IP Ungheni a persoanelor reținute are loc în termen, totuși rămâne problema staționării reținuților de până la sosirea serviciului detenție și escortă al IP Ungheni. În IP Nisporeni nu există spațiu pentru deținerea temporară (cameră de reținere). Reținuții se pot afla pe această durată în unitatea de gardă. Ofițerii de urmărire penală, cât și ofițerii pe investigații desfășoară acțiuni de urmărire penală în cabinetele proprii. Reținuții se află pe scaune, deseori neîncătușați, față în față cu ofițerul de urmărire penală. Securitatea angajaților, la fel este o problemă în aceste situații au susținut unii angajați ai IP. Lipsa unei încăperi pentru audieri conforme standardelor, precum și pentru rețineri temporare creează/ poate crea impedimente în activitatea polițienească. Potrivit reprezentanților IP Nisporeni, IGP caută soluții în acest sens.

C. COOPERAREA

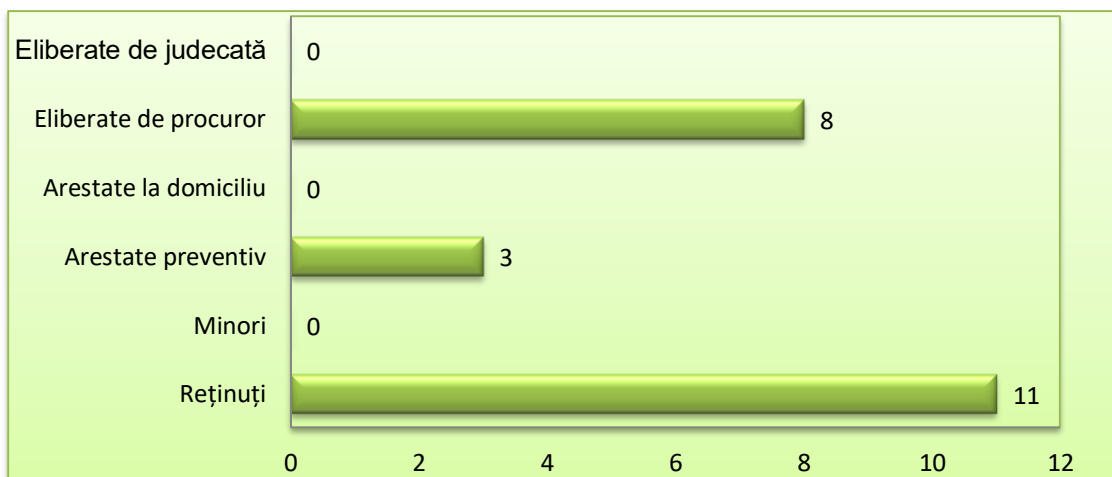
Angajații IP Nisporeni au manifestat deschidere spre cooperare și comunicare directă pe durata vizitei. Angajații OAP nu au avut restricții la accesul în instituție, cât și la registrele de evidență a persoanelor reținute, la actele normative interne ce reglementează sistarea activității Izolatorului, sau alte ingerințe în activitate. Au fost intervievați 10 angajați ai poliției (ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, polițiști ce participă la reținere) pe domeniul de monitorizare.

D. REALIZAREA GARANȚIILOR LA REȚINERE

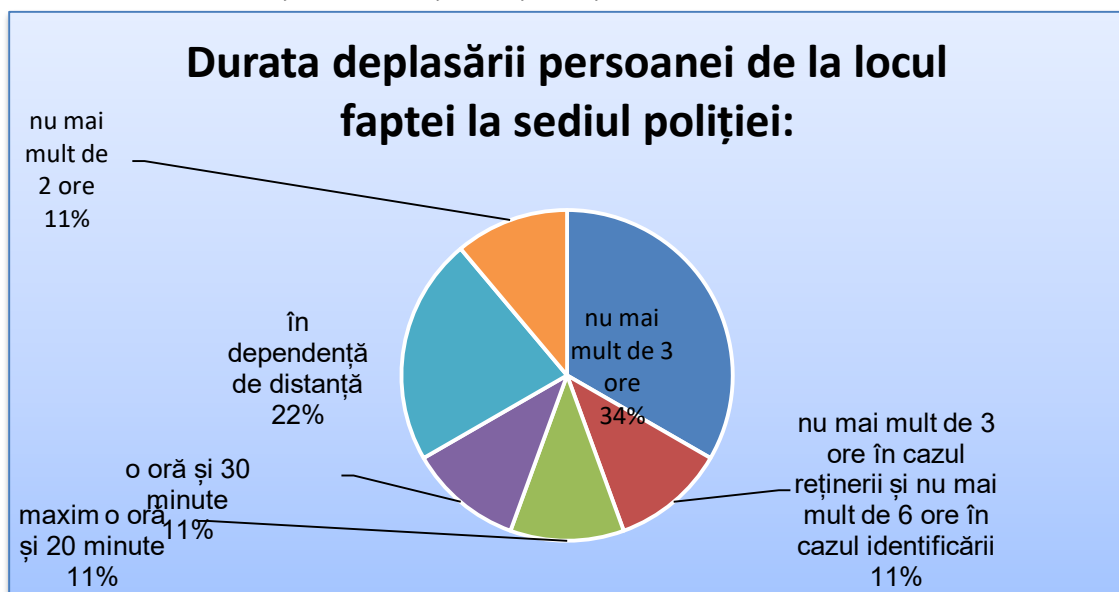
D1. REȚINEREA PERSOANEI DE POLIȚIE:

De la începutul anului 2020 au avut loc 19 rețineri de persoane. 11 persoane au fost reținute ca fiind anunțate în căutare pe cauze penale. 8 persoane au fost eliberate de procuror și nici o persoană de instanță. În perioada ianuarie-iunie 2020, potrivit indicilor de activitate ale organului de urmărire penală al IP Nisporeni nu a fost reținut nici un minor:

Indicii activității de reținere OUP al IP Nisporeni

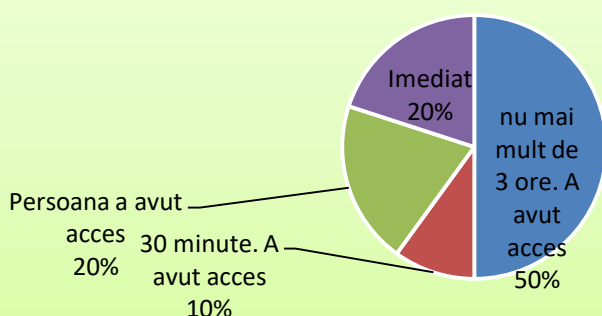

Aceleași date, arată că rețineri ilegale și arestați cu termen de peste 3 luni nu au fost înregistrate în IP Nisporeni. Potrivit chestionaților, angajații poliției rețin persoana în temeiul legal:

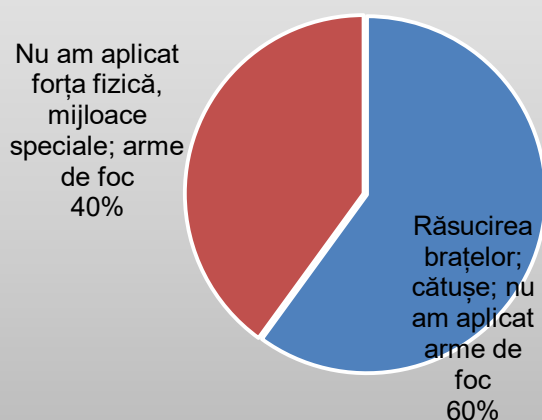
Mai mult de jumătate din chestionați, au indicat că întocmirea procesului-verbal nu depășește 3 ore. Alții au menționat că întocmesc procesul-verbal imediat sau în decurs de 30 min. Majoritatea au relatat că reținuții au avut acces la baie, apă, alimentație pe durata procedurii de reținere:

Durata de la aducerea persoanei în IP până la întocmirea procesului-verbal. A avut reținutul acces la facilități?

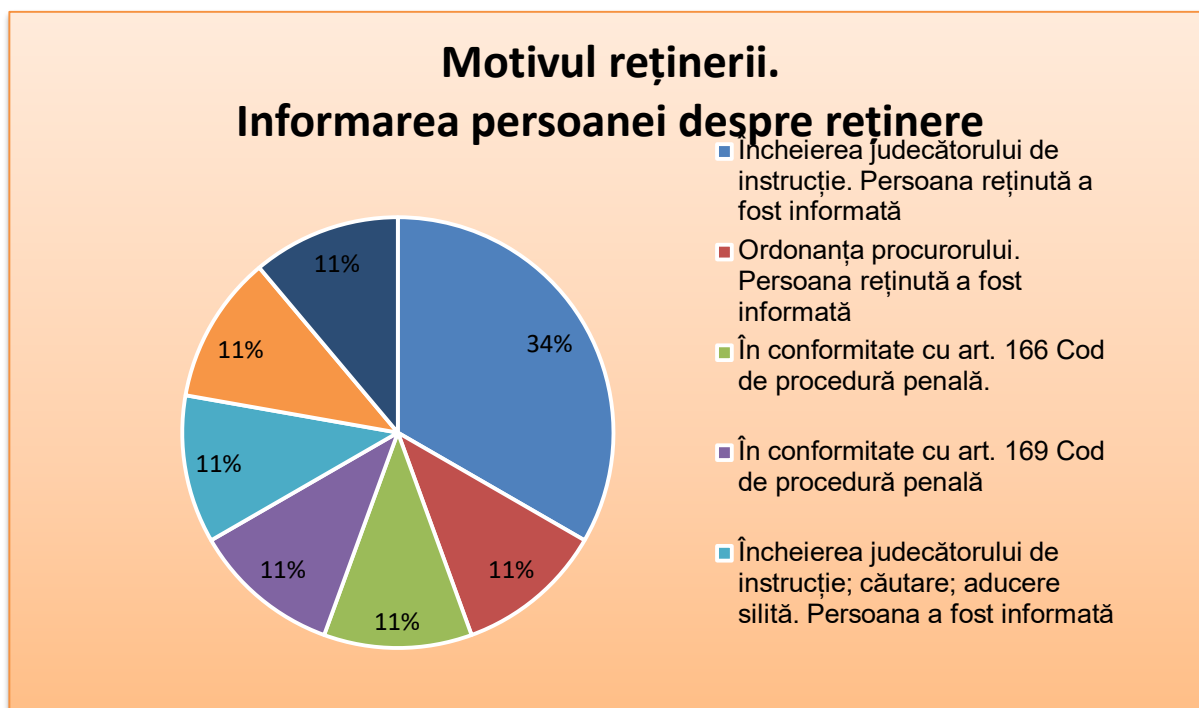

60% dintre chestionați au susținut că au recurs la „răsucirea brațelor” sau cătușe și că nu au aplicat forța fizică și/ sau arma de foc la reținere:

Aplicarea forței fizice, a mijloacelor speciale sau a armei de foc la reținere:

De regulă, au loc rețineri planificate. Majoritatea reținerilor sunt totuși dispuse de instanță, poliția doar executând încheierile acestora. Toate reținerile sunt legal întemeiate conform prevederilor art.166 Codul de procedură penală au susținut interviuații:

D2. ASIGURAREA DREPTULUI LA INFORMARE ÎN CADRUL REȚINERII:

Codul de procedură penală în art. 11 (5), art. 64 (2) (2), art. 66 (2) (2) și art. 167 (1) prevede dreptul persoanei bănuite/învinuite de a primi imediat informații cu privire la drepturile de care dispune, într-o limbă pe care o înțelege.

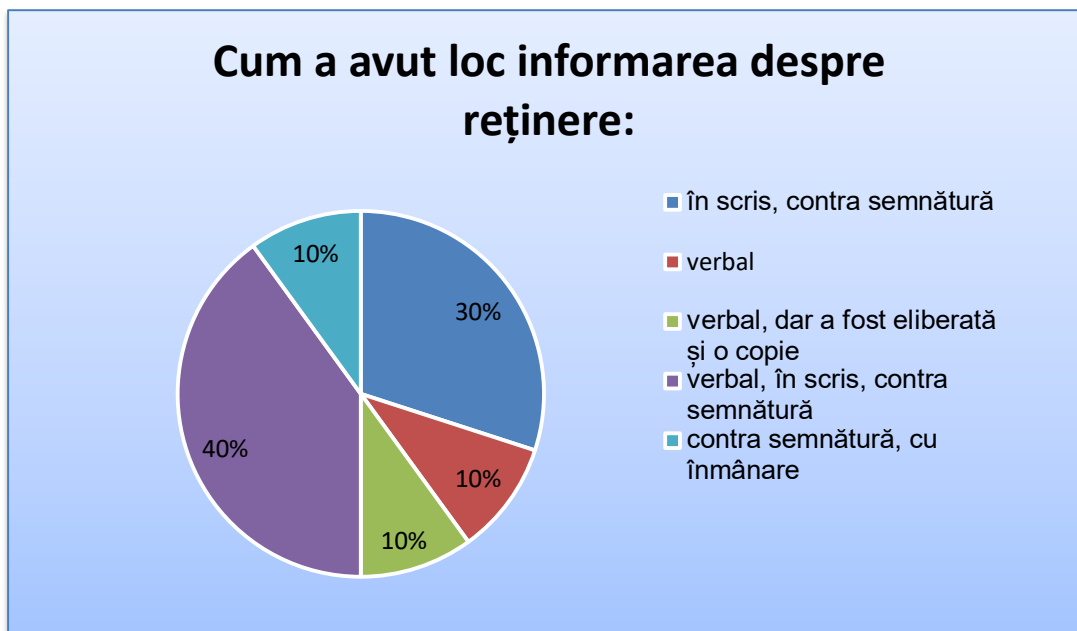
Prevederi similare se conțin în art. 25 alin (5) pct. (10) din Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului (nr.320 din 27.12.2012).

Codul de Procedură Penală conține prevederi generale cu privire la modul în care este informată persoana reținută privind drepturile sale, stabilind că această informație trebuie să cuprindă drepturile de care dispune persoana reținută, în conformitate cu art. 64 CPP, inclusiv dreptul de a tăcea și a nu mărturisi împotriva sa, de a da explicații care se includ în procesul-verbal, de a beneficia de asistența unui apărător și de a face declarații în prezența acestuia.

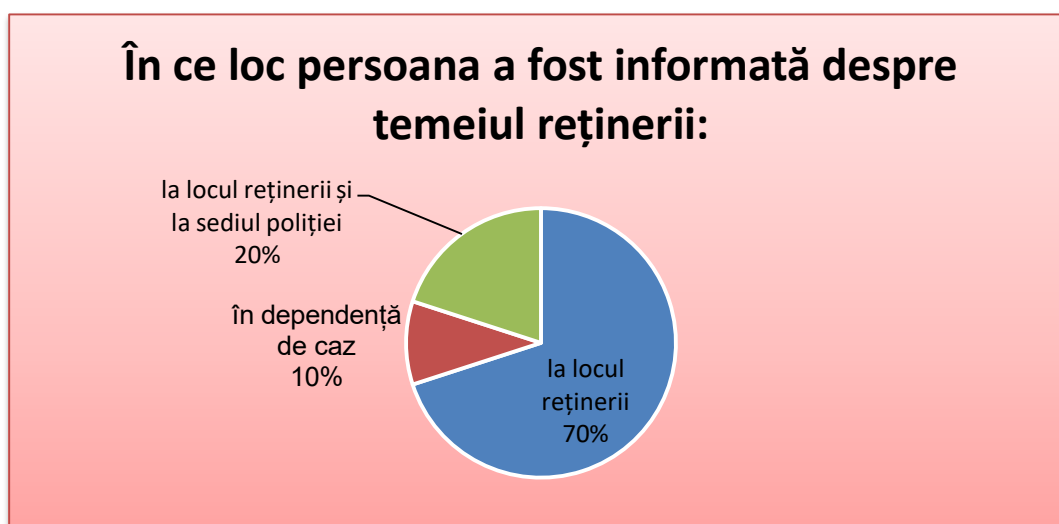
Organul de urmărire penală îi asigură bănuitului posibilitatea să-și exercite dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele care nu sânt interzise de lege și aduce la cunoștință fără întârzieri persoanei reținute drepturile și obligațiile prevăzute de art. 64 din Codul de procedură penală.

40% din chestionați au menționat că informarea despre reținere are loc în formă mixtă (verbal și scris contra semnătură), 30% au susținut că acest proces are loc doar în formă scrisă contra semnătură.

Unii au afirmat că informarea are loc doar în formă verbală, iar alții – verbală, dar cu eliberarea unei copii a actului contra semnăturii:

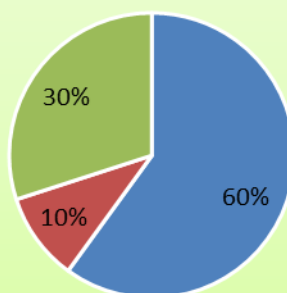
Majoritatea angajaților poliției informează persoana despre temeiul reținerii la locul reținerii, alții aplică la forma mixtă de informare (atât la locul faptei, cât și la sediul poliției) sau în dependență de caz:

La întrebarea, cine din actorii implicați la reținere informează persoana despre drepturile și obligațiile procesuale, 60% au susținut că ofițerul de poliție care o reține nemijlocit exercită dreptul la informare; 30% au menționat că ofițerul de urmărire penală îi aduce la cunoștință drepturile și obligațiile și alte 10% au declarat că informarea are loc în formă mixtă (ofițerul care o reține și care întocmește actul de reținere):

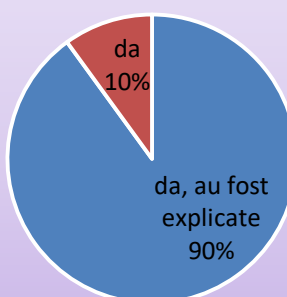
Cine a informat persoana despre drepturi

- ofițerul de poliție care a reținut-o
- ofițerul de poliție care a reținut-o, care a întocmit procesul-verbal de reținere
- ofițerul care a întocmit procesul-verbal de reținere

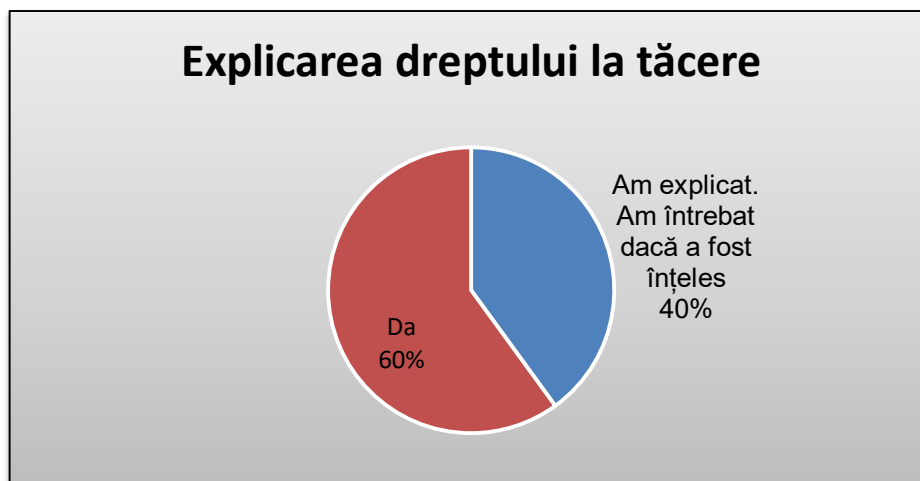
Toți angajații chestionați au susținut că reținuții au însușit drepturile și obligațiunile lor procesuale explicate la etapa reținerii:

Asigurarea faptului că reținutul a însușit drepturile și obligațiile sale procesuale

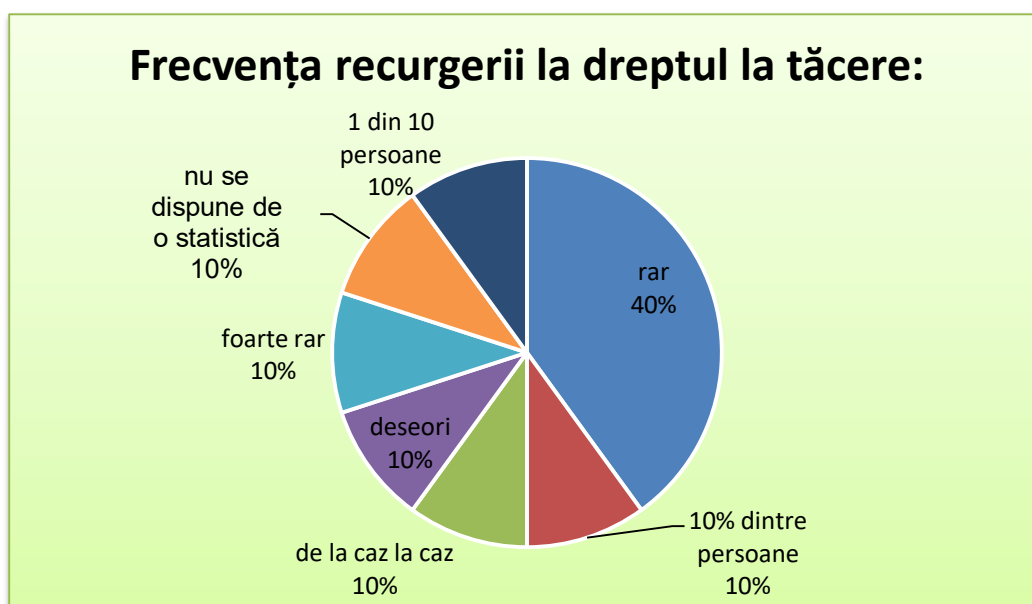

La fel, toți angajații au afirmat că în sediul poliției există panouri și fișe de drepturi necesare pentru asigurarea dreptului la informare privind drepturile procesuale ale persoanei reținute.

Majoritatea angajaților au susținut că au explicat persoanei reținute despre dreptul la tăcere și au încercat să se convingă că reținutul a înțeles esența acestui drept:

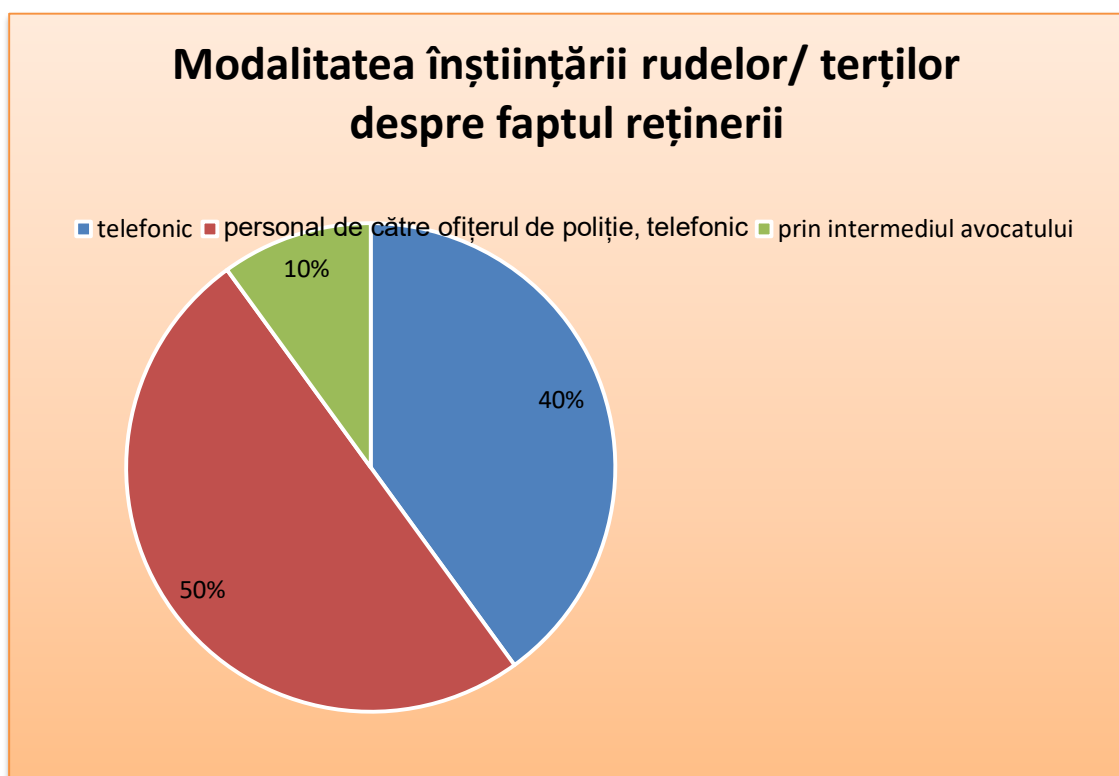
Potrivit angajaților poliției, persoanele reținute recurg rar la dreptul de a păstra tăcerea. 1 din 10 persoane poate să pretindă la acest drept:

D3. ASIGURAREA DREPTULUI LA INFORMAREA RUDELOR DESPRE REȚINERE:

În 50%, rudele sau persoanele apropiate sunt informate personal de către ofițerul de urmărire penală prin intermediul telefonului de serviciu, inclusiv prin intermediul avocatului (informarea are loc de către apărător). La fel, angajații indică despre locul aflării persoanei reținute, iar în cazul escortării către IP Ungheni și despre locul detenției preventive.

Cazuri de amânare a înștiințării despre reținere nu sunt, cu excepția refuzului de informare parvenit din partea reținutului:

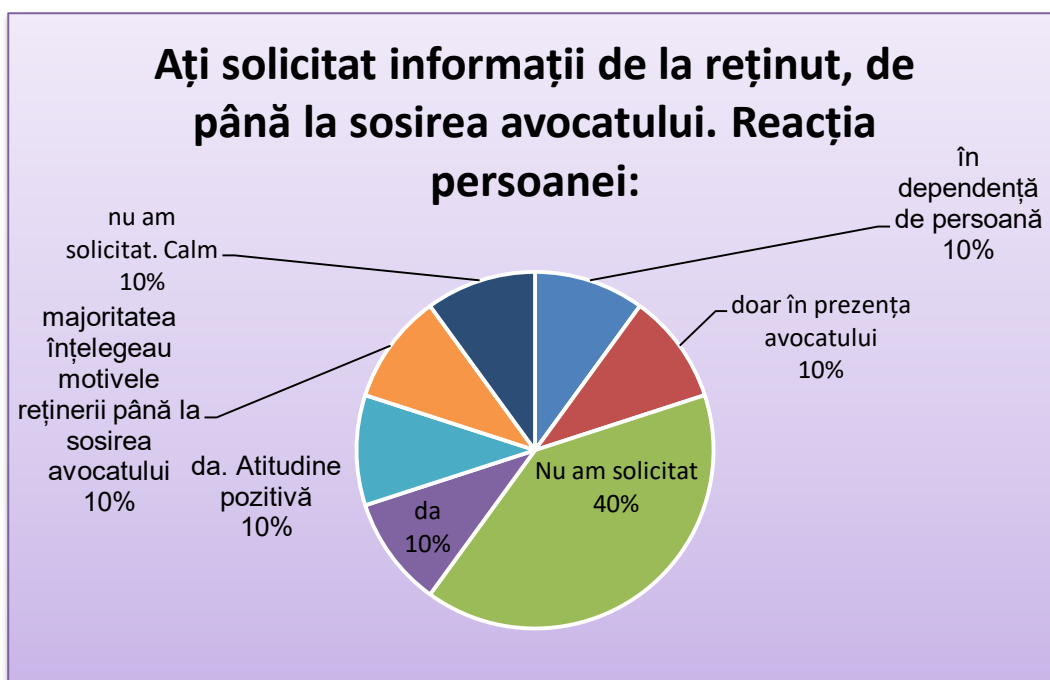
D4. ASIGURAREA DREPTULUI LA AVOCAT:

Potrivit șefului IP colaborarea cu avocații din cadrul Sistemului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat este satisfăcătoare. Aceștia se prezintă ori de câte ori este necesar.

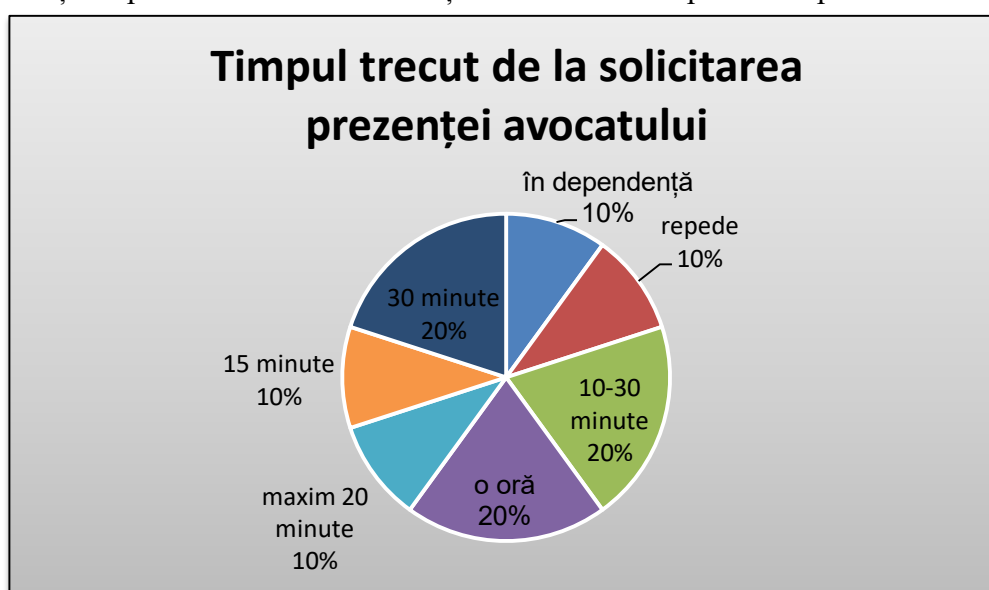
Menționăm că, după sistarea activității izolatorului, în IP Nisporeni lipsește o cameră de reținere sau de audiere. Audierea reținuților are loc direct în birourile ofițerilor de urmărire penală.

Iar, în perioada pandemiei audierile au avut loc în curtea inspectoratului de poliție (afirmații făcute de către unii ofițeri de urmărire penală). Astfel, posibilitate de a executa confidențial cu clientul, practic, nu există. Potrivit responsabililor, IGP este în căutare de soluții în acest sens.

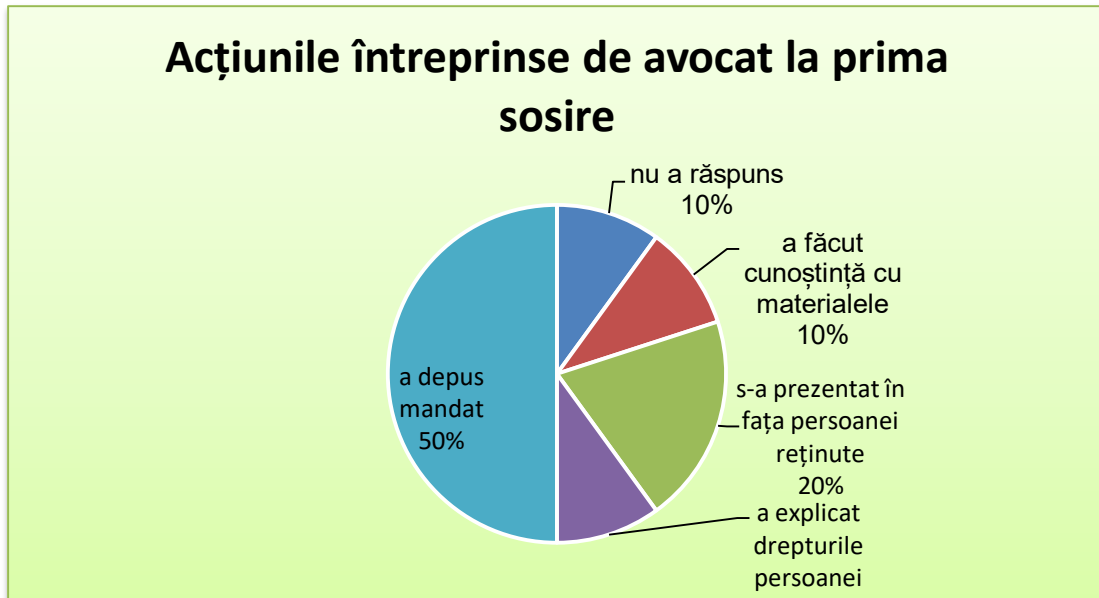
40% din chestionați au susținut că nu au recurs la solicitarea de informații de la reținut până la sosirea avocatului. Alții au menționat că reținuții au avut o atitudine pozitivă față de solicitarea de informații, majoritatea erau conștienți de motivele reținerii de până la sosirea avocatului. 10% au menționat că nu au solicitat și alte 10% au menționat că au solicitat informații. Cei care au solicitat informații de până la sosirea avocaților au relatat că au anunțat ulterior avocații despre acțiunea respectivă. În toate cazurile de reținere, ofițerii de urmărire penală au explicat reținuților dreptul la asistență juridică:

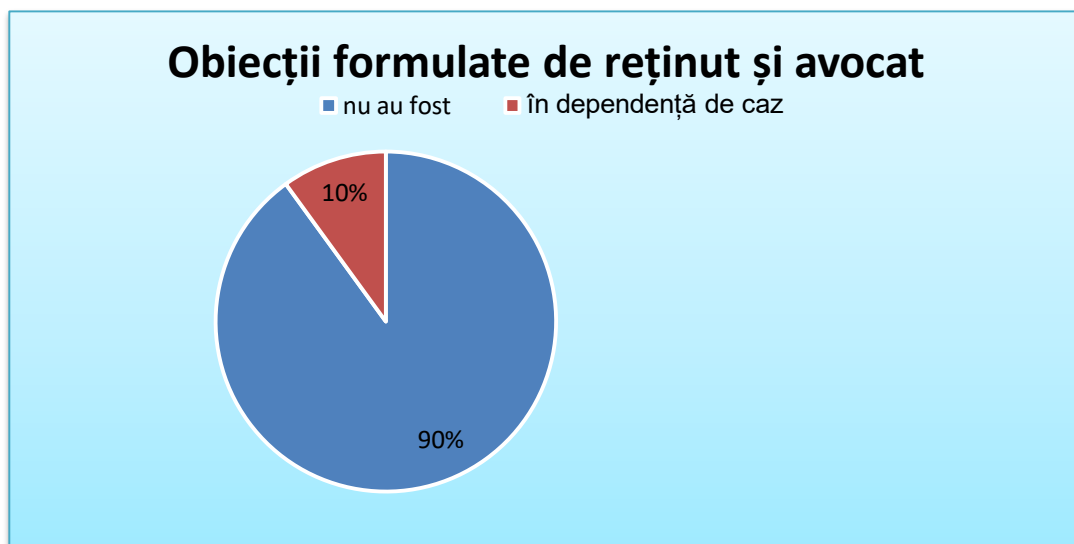
În mediu, avocații se prezintă la solicitarea ofițerilor de urmărire penală de până la 30 min:

Potrivit chestionaților, majoritatea avocaților, la prima sosire își prezintă mandatul, fac cunoștință cu materialele cauzei, fie explică drepturile persoanei reținute:

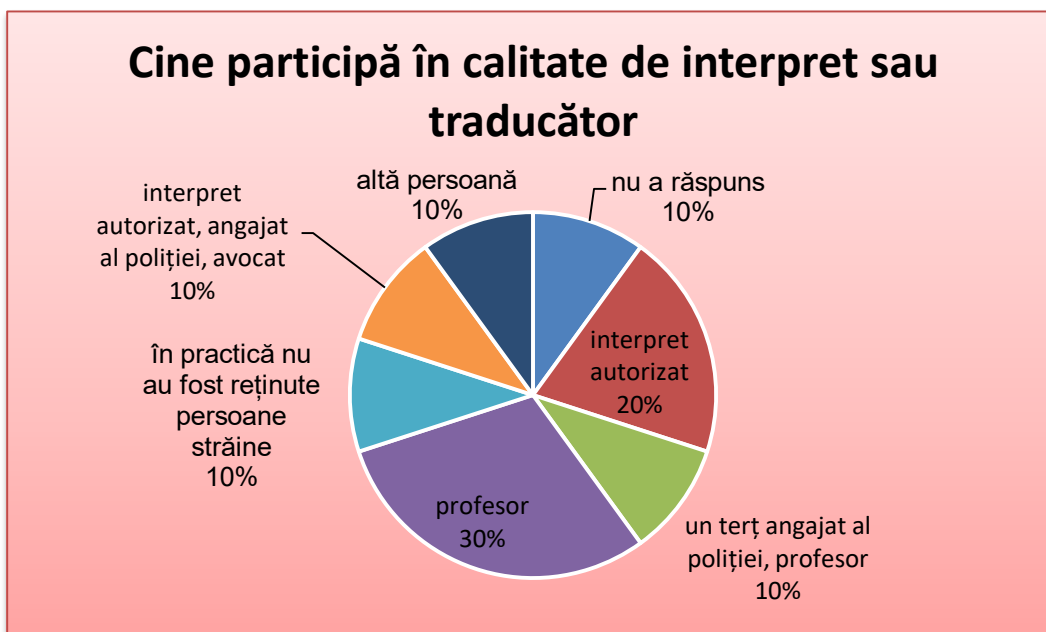
Practic, în toate cazurile de reținere, nici reținuții și nici avocații nu au formulat obiecții cu privire la procesul reținerii:

D5. ASIGURAREA DREPTULUI LA INTERPRETARE ȘI TRADUCERE:

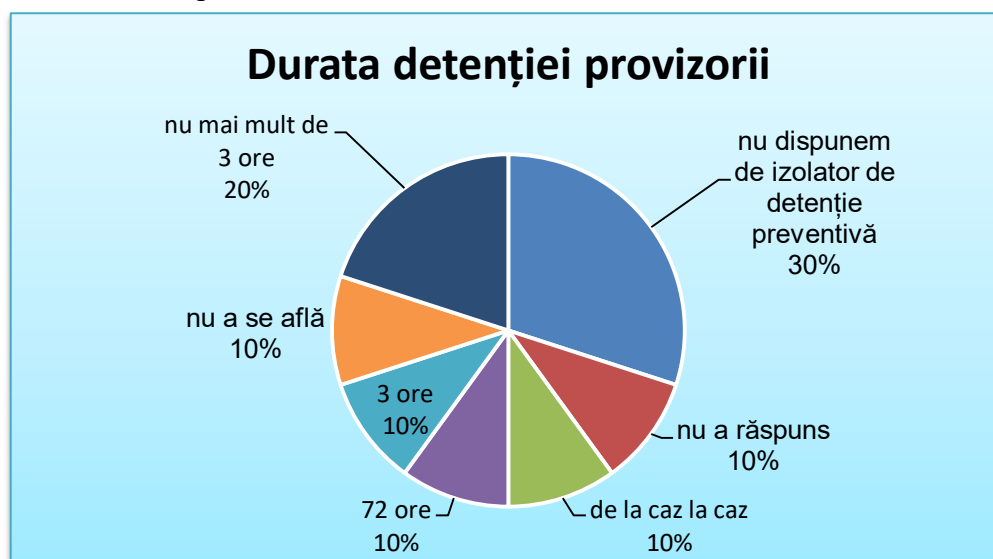
IP Nisporeni contractează serviciile de traducere română-rusă de la un birou de traduceri local. Pentru alte situații, nu există linie bugetară. Respectiv, în cazul reținerii unor persoane care nu posedă limba de stat, ofițerii recurg la improvizări pentru a asigura respectarea garanției fundamentale.

La întrebările respective, majoritatea ofițerilor au susținut că solicită asistența unui profesor de limbi străine, fie la un alt angajat al poliției, o terță persoană sau la avocat. Unii au menționat că, nu au recurs la acest drept, pe motiv că nu au fost reținute persoane străine. Angajații poliției au susținut că calitatea actului traducerii este una medie. La fel, aceștia au declarat că traducătorii au tradus doar conținutul procesului-verbal al reținerii și au participat la prima audiere.

D6. DURATA PRIVĂRII DE LIBERTATE

Potrivit chestionaților, durata reținerii persoanei, în mediu nu depăște 3 ore. Totuși, unii au menționat că durata privării de libertate depinde de caz sau aceasta poate fi de 72 ore. 30% au răspuns că izolator nu există în IP Nisporeni.

D7. ASIGURAREA DREPTURILOR LA REȚINERE MINORILOR:

IP Nisporeni nu dispune de birouri speciale pentru audierea martorilor și reținuților minori. La fel, nu există unitate de psiholog, or psihologul instituției nu poate fi implicat în audierea minorilor. În cazurile de reținere a minorilor, ofițerii solicită asistența specialiștilor din cadrul Direcției protecția socială și a familiei din cadrul APL Nisporeni sau de la un Centru de plasament de zi din localitate.

D8. ASIGURAREA DREPTULUI LA EXAMINARE MEDICALĂ LA REȚINERE:

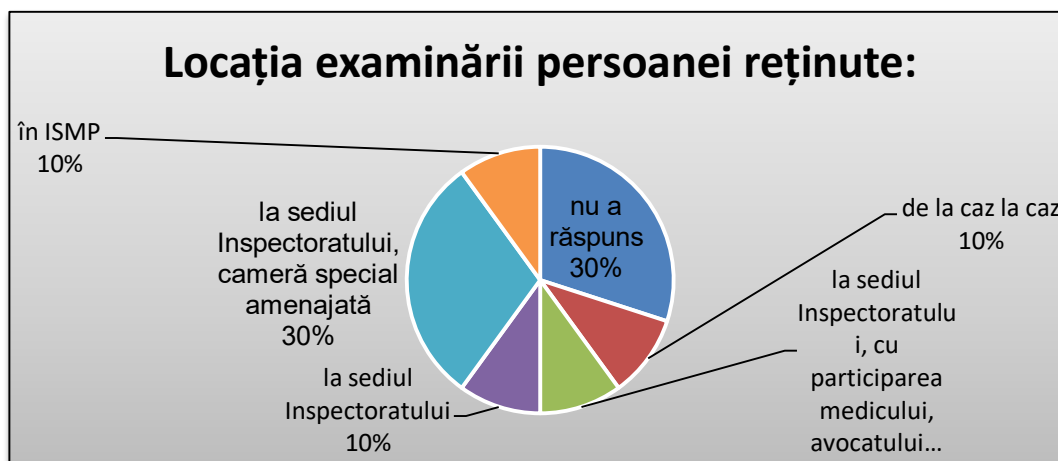
Din momentul sistării activității Izolatorului de detenție provizorie (2019), unitatea de asistență medicală primară asigurată de către felcer a fost redusă. Potrivit reprezentanților IP, examinarea medicală a reținuților se realizează la secția unitate primiri urgente din cadrul IMSP Spitalul raional Nisporeni, aceștea fiind transportați acolo de câte ori este necesar. La fel, reținuții sunt examinați medical și de către feldcerul IP Ungheni la preluarea acestora, la plasarea în izolatorul IP Ungheni sau odată cu recepționarea lor de către IP Ungheni.

Deși, feldcer nu există din 2019 în instituție, unii angajați ai poliției au relatat că există personal medical, pentru examinarea stării fizice a reținutului la intrarea și ieșirea din sediul poliției. Doar 10% au menționat că unitatea respectivă nu există în instituție:

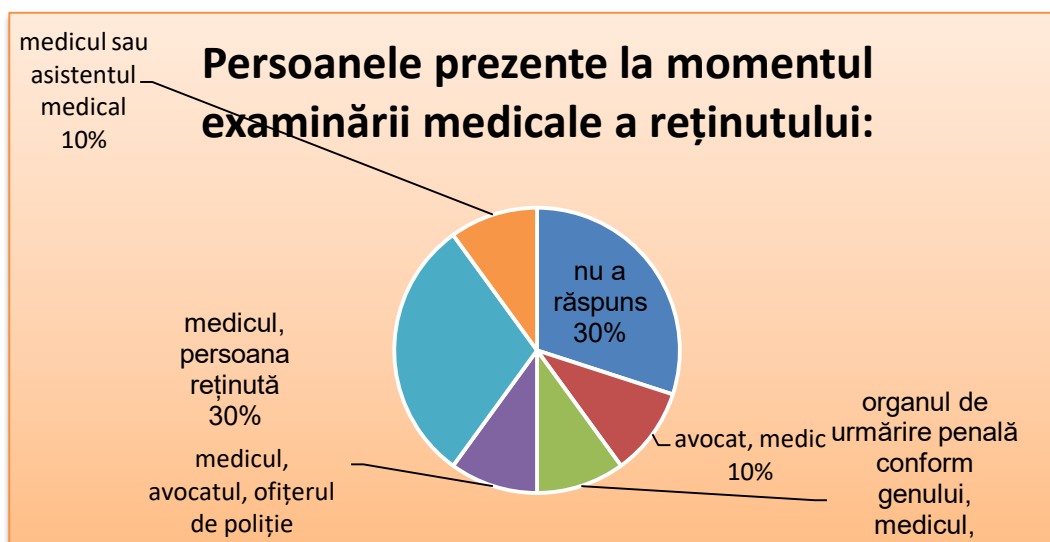

Menționăm că potrivit normelor Comitetului European pentru prevenirea torturii, examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut (*SMR*, Regula 24).

În ceea ce privește locul examinării medicale a persoanei reținute, majoritatea au declarat că, aceasta este examinată la sediul poliției, într-o cameră specială cu prezența medicului și avocatului. Alții, în general nu cunosc unde este examinată persoana și doar 10% au indicat spitalul raional:

Angajații chestionați au fost confuzi în ceea ce privește oferirea unui răspuns cu privire la persoanele prezente la momentul examinării medicale a reținutului. Astfel, 30 % nu au răspuns la această întrebare, alte 30% au afirmat că doar medicul și persoana reținută și alte 30% au completat că la acest proces asistă avocatul, medicul și ofițerul de poliție sau organul de urmărire penală conform genului de activitate, etc.

E. CONSTATĂRI:

- A. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Nisporeni este binevenită în contextul necoresponderii acestuia cu condițiile minime de detenție;

- B. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
- C. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
- D. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
- E. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
- F. Lipsa feldcerului în cadrul IP Nisporeni creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Nisporeni susțin că examinarea medicală are loc în forma mixtă (112 și IP Ungheni);
- G. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperirii faptei, etc.
- H. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
- I. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
- J. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
- K. Majoritatea reținerilor au avut loc urmare a încheierilor judecătorești. Angajații poliției au recurs mai rar la rețineri de persoane;
- L. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
- M. Reținerea persoanelor în inspectorat nu depășește 3 ore. Persoanele reținute sunt escortate de serviciul detenție și escortă al IP Ungheni și plasate în izolatorul IP Ungheni renovat din fonduri europene;
- N. Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, conține 2 însemnări cu privire la abuzuri în stradă din partea angajaților poliției în 2020, ambele informații remise procuraturii Nisporeni.

Urmare, a constatărilor în perioada vizitei, conducându-ne de prevederile art.24 a Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

PROPUNEM:

- 1) A lua act de constatările și concluziile Raportului de vizită la IP Nisporeni din 07 iulie 2020;
- 2) A plasa raportul pe site pentru informare și remiterea acestuia către IGP și IP Nisporeni;
- 3) A include constatările respective în Raportul tematic al Avocatului Poporului, privind situația persoanelor reținute și aflate în custodia poliției.

Executor:

Aladin LOZAN,

consultant, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,

șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /